

Na okładce: Miecz z epoki brązu (fragment). Powyżej: Miecz (a) i szpile (b-g) z epoki brązu. Celtyckie, żelazne groty włóczni (h, i)

cenne, bezcenne/utracone

Redakcja:

Ośrodek Ochrony Zbiorów Publicznych
02-916 Warszawa, ul. Okrężna 9
tel.: (0-22) 651-53-00, (0-22) 651-75-00; faks: (0-22) 642-11-85
e-mail: biuro@oozp.org.pl
www.oozp.org.pl

Rada redakcyjna: Monika Kuhnke, Jacek Miler,
Piotr Ogródzki, Urszula Paszkiewicz, Anna Skaldawska

Redaktor naczelna: Barbara Kobielska
Oprac. graficzne: Monika Karvázy
Oprac. stylistyczne: Krystyna Juriewicz
Korekta: Krystyna Juriewicz
Tłumaczenie: Marzenna Rączkowska

Wydawnictwo zrealizowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

PROGRAM OPERACYJNY
Promocja Czytelnictwa
PRIORYTET
Rozwój czasopism kulturalnych

Wydawca: Ośrodek Ochrony Zbiorów Publicznych
Realizacja: Stowarzyszenie Artystyczne Sztuka
Na zlecenie Ośrodka Ochrony Zbiorów Publicznych

Nakład: 1000 egz. Zamówienia na egzemplarze prosimy kierować na adres redakcji.

W NUMERZE:

str. 3

JAN JAKUB DREŚCIK
CZARA Z KREMLINA. IN MEMORIAM

str. 5

J. ROBERT KUDELSKI
ZAGINIONY SZKIC RUBENSA

str. 8

KINGA STANEK
LOS Y KOLEKCYI JÓZEFA CHOYNOWSKIEGO

str. 13

WOJCIECH ZIÓŁKOWSKI
PRZESTĘPCZOŚĆ W INTERNECIE
PRZECIWKO ZABYTKOM
ARCHEOLOGICZNYM

str. 16

ZOFIA STRZYŻEWSKA
HABENT SUA FATA LIBELLI!
I KSIĄŻKI MAJĄ SWÓJ LOS

str. 20

OPRAC. MONIKA BARWIK
KATALOG STRAT

str. 24

OPRAC. MARIA ROMANOWSKA-ZADROŻNA
KATALOG STRAT WOJENNYCH 1939-1945

str. 25

ELŻBIETA MODZELEWSKA
KRÓLEWSKA BIBLIOTEKA

str. 28

JANUSZ A. MRÓZ
DRZWI KAPLICY PAŁACU W WILANOWIE

str. 30

JAN SKŁODOWSKI
DOM BESSERA W KRZEMIEŃCU

str. 32

PIOTR OGRODZKI
STÉPHANE BREITWIESER
KOLEKCYJONER I ŁODZIEJ

str. 34

PIOTR P. LEWANDOWSKI
WRAKI

str. 36

MARIUSZ LANGE
KONTROLA WYWOZOWA

str. 37

ANNA SKALDAWSKA
NARZĘDZIA MAJĄCE SŁUŻYĆ WALCE
Z NIELEGALNYM HANDLEM DZIEŁAMI
SZTUKI. THE UNESCO CULTURAL
HERITAGE LOWS DATABASE. CZ. 1.

str. 38

WOJCIECH PACZUSKI
OBRÓT ANTYKAMI W PRAWIE WSPÓLNOTY
EUROPEJSKIEJ

str. 41

MIROSLAW BARWIK
STAROŻYTNI RABUSIE (9).
GROBOWIEC FARAONA

CZARA Z KREMLINA

In memoriam

Kiedy Polacy szukając ojczyzny ślepo zawierzyli Napoleonowi, nie było kraju, żeby go krwią swą nie zlali. Roku 1812 stolica carów była świadkiem ich waleczności. Tam wśród płomieni najokropniejszego ognia śmierci się nie lękali. Wtenczas pułk Konstantego Czartoryskiego z innymi doszedł do Kremlina, owej sławnej warowni, gdzie carów namaszczają i koronują. Stamtąd czarka srebrna w tym zaburzeniu wzięta i do Gotyckiego Domu oddana była, z zapewnieniem, że ją używano w obrzędach koronacji carów – zapisała księżna Izabela Czartoryska w rękopiśmiennym katalogu zbiorów.

Czara z Kremlina – kowsz żalowany za pnbór Nikifora Iwanowa z Putywa z 1701 r.

Dom Gotycki to istniejący do dziś pawilon w parku puławskim, mieszczący w latach 1809–1831 zbiory muzealne. W odróżnieniu od sławnej Świątyni Sybilli gromadzono w nim dzieła sztuki i pamiątki obcego pochodzenia, choć i tam nie zabrakło poloników.

Wkrótce, zapewne po odczytaniu wyrytej na naczyniu inskrypcji, zorientowano się, iż informacja o używaniu naczynia podczas koronacji carów rozmija się z prawdą. W drukowanym katalogu, wydanym w 1828 r., przytoczono ów napis, podano pochodzenie czarki oraz wzmiankę, iż była oglądana przez cesarza Aleksandra.

Właśnie jako pamiątka kampanii roku 1812, czara eksponowana była na wysta-

wie Napoleon i Polacy w Arsenale Muzeum XX Czartoryskich w Krakowie w latach 2004–2005, a następnie, wraz z wystawą, powędrowała do Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie, skąd – *horribile dictu* – została w styczniu 2006 r. skradziona.

Czara to typowy kowsz. Naczynia takie, przeznaczone głównie do picia miodu, naśladujące w metalu kształt drewnianych czerpaków, rozpowszechniły się na ziemiach ruskich przynajmniej od XIV w. Egzemplarz z Muzeum XX Czartoryskich, wycuty z jednego kawałka blachy srebrnej jest niemal kolisty, o średnicy 17 cm, najmniejszej wysokości 3,5 cm, waży 405 gramów. Z jednej strony brzeg czary wznosi się lekko, tworząc charakterystyczny spiczasty „nosek”, pozbawiony niestety pierwotnego zakończenia; po przeciwnej stronie, wyciągnięty w górę i załamujący się pod kątem prostym, stanowi uchwyt, nadający naczyniu profil „płynącej kaczki”. Dno jest wypukłe, z trybowanym przedstawieniem dwugłowego orła w laurowym otoku. Herb ten, tym razem odłany, nałożony jest także na górną część uchwytu. Wnętrze, przy uchwycie i „nosku”, zdobi rytowany ornament roślinny. Po zewnętrznej stronie, pod brzegiem, czarę obiega wstęga ozdobnego napisu, przerwane rytmicznie przez cztery kolisty medaliony, wypełnione trudnym do odczytania, ornamentycznym pismem wiązaniem, tzw. wiaźju, pełnym ligatur i skrótów. Herby, motywy roślinne we wnętrzu oraz owe medaliony położyono. Napisy głoszą: